

Стукан Т.М.

аспірант

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Stukan Tatyana

Kherson State Agrarian University

ІННОВАЦІЙНИЙ ТИП РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ПОЗИЦІЙ

INNOVATIVE TYPE OF DEVELOPMENT OF AGRARIAN ENTERPRISES AS A FACTOR OF STRENGTHENING COMPETITIVE POSITIONS

У статті розкрито суть та наведено характеристику інноваційного типу розвитку суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України. Проаналізовано інтенсивність упровадження інновацій у виробничу діяльність аграрних підприємств. Охарактеризовано основні чинники, що впливають на інноваційний розвиток підприємств: фінансові, матеріально-технічні, інвестиційні, інформаційне забезпечення. Досліджено сучасний стан та тенденції інноваційної діяльності аграрних підприємств, проаналізовано динаміку та вектори трансформацій структури активів агроформувань та джерела їх формування. Визначено основні проблемні чинники, що гальмують розвиток підприємств різних галузей виробництва за інноваційним типом розвитку. Окреслено пріоритетні напрями та запропоновано інструменти державної підтримки суб'єктів господарювання за інноваційного вектору розвитку. З боку підприємств повинно швидко змінюватися та покращуватися їх організаційна структура залежно від змін у зовнішньому середовищі, мусять бути наявні методи стимулювання працівників, які продукують нові ідеї, знання щодо поліпшення процесу виробництва чи створення інноваційного продукту, забезпечення всіх можливостей у самореалізації кожного працівника.

Ключові слова: інноваційний тип розвитку, технологічні інновації, інноваційний продукт, матеріально-технічна база, інвестиційне забезпечення, конкурентні переваги.

В статье раскрыта сущность и приведена характеристика инновационного типа развития субъектов хозяйствования аграрного сектора экономики Украины. Проанализирована интенсивность внедрения инноваций в производственную деятельность аграрных предприятий. Охарактеризованы основные факторы, влияющие на инновационное развитие предприятий: финансовые, материально-технические, инвестиционные, информационное обеспечение. Исследованы современное состояние и тенденции инновационной деятельности аграрных предприятий, проанализированы динамика и векторы трансформаций структуры активов агроформирований и источники их формирования. Определены основные проблемные факторы, тормозящие развитие предприятий различных отраслей производства за инновационным типом развития. Определены приоритетные направления и предложены инструменты государственной поддержки субъектов хозяйствования при инновационном векторе развития. Со стороны предприятий должна быстро меняться и улучшаться их организационная структура в зависимости от изменений во внешней среде, должны быть определены методы стимулирования работников, которые продуцируют новые идеи, знания по улучшению процесса производства или созданию инновационного продукта, обеспечения всех возможностей самореализации каждого работника.

Ключевые слова: инновационный тип развития, технологические инновации, инновационный продукт, материально-техническая база, инвестиционное обеспечение, конкурентные преимущества.

The article reveals the essence and characteristic of innovative development of business entities of agrarian sector of economy of Ukraine. Analyzed the intensity of innovation in production activities of agricultural enterprises. Describes the main factors influencing the innovative development of enterprises: financial, logistical, investment, information provision. Investigates the current status and trends of innovation activity of agricultural enterprises, analyzes the dynamics and vectors of transformation of the structure of assets of agricultural companies and sources of their formation. Identified the main problematic factors hindering the development of enterprises in various industries on innovative type of development. Identified priority areas and instruments of state support of economic entities under innovative development. With, enterprises should rapidly change and improve their organizational structure

in response to changes in the external environment should be the existing methods of stimulation of workers who produce new ideas, knowledge to improve the manufacturing process or create an innovative product, ensuring all opportunities for self-realization of each employee. The business entities today should be guaranteed to get in the way of innovative type of development, because it will give impetus to the modernization of material-technical base, creation of resource-saving technologies will lead to wide application of marketing techniques to improve the system of certification and standardization, etc., and even only because of these positions agricultural companies will be able to increase the pace and to reorient the production of an innovative product that will have high demand in the market among consumers and to satisfy them with its quality and quantity. This will facilitate the access to foreign markets, which will allow you to upgrade existing infrastructure facilities for the establishment of logistics, through the development of optimal routes, the implementation of management of information and material flows in the process of movement of goods through the use of technologies of digitalization and automation.

Key words: innovative development, technological innovation, product innovation, logistics, investment security, competitive advantage.

Постановка проблеми. Сьогодні підприємства аграрного сектору функціонують у специфічних умовах під впливом природних, кліматичних, політичних, економічних чинників, що зумовлюють необхідність інтенсивних та якісних перетворень у виробничо-господарських процесах. Забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання вимагає трансформації існуючої системи до інноваційного типу розвитку, характерними ознаками якої є високий рівень освіти й науки, розвиток науково-дослідних робіт і проектно-конструкторських розробок, залучення фінансових інвестицій, широка інформатизація, значний інтелектуальний потенціал та ін.

Перехід підприємств на інноваційний тип розвитку є ключовим та важливим чинником, який сприятиме стабілізації, нарощенню виробничих потужностей та отриманню економічних вигод агроформуваннями. Однак для того щоб цього можна було досягти, слід зважати на стан зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування суб'єкта господарювання, на формування середовища для впровадження та використання нововведень у виробничо-господарську діяльність. Застаріння основного капіталу та стандартизовані шаблонні підходи в управлінні сьогодні не забезпечують економічне зростання, тому існуюча система потребує кардинальних змін. Вищезазначене зумовило необхідність проведення наукового дослідження та розроблення пропозицій щодо зміцнення конкурентоспроможності аграрних підприємств шляхом інтенсифікації їхнього інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питання розвитку підприємств на основі інноваційного підходу тривалий час займаються як вітчизняні, так і іноземні вчені, проте воно не втрачає своєї актуальності та є пріоритетним під час досліджень та аналізу діяльності суб'єктів господарювання. Пробле-

мами вивчення теоретичних та практичних засад функціонування підприємств на основі інноваційного типу розвитку займалися такі вітчизняні та іноземні науковці, як І. Ансофф, Ф. Ніксон, М. Портер, П. Саблук, Б. Санто, Б. Твісс, А. Томпсон, Р. Фатхутдінов, Л. Федулова, М. Чумаченко, А. Шестопап, Й. Шумпетер, Ю. Яковець та ін.

Метою дослідження є аналіз інноваційного типу розвитку аграрних підприємств задля зміцнення їх конкурентоспроможних позицій на ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід розвинутих країн світу демонструє, що здебільшого основним чинником, який сприяє економічному розвитку підприємств, є не фінансовий капітал чи засоби виробництва, а знання й нові ідеї, завдяки яким відбувається створення конкурентоспроможної продукції, так званого «розумного продукту», що максимально повно задовольняє потреби споживача та сам формує попит і приносить дохід суб'єкту господарювання. Активізація інноваційної діяльності для бізнесу – головний чинник, завдяки якому можна в короткий проміжок часу досягти бажаних конкурентних позицій на цільовому ринку функціонування. Стратегічний розвиток підприємств, безперечно, повинен базуватися на інноваційному підході, тому основною метою в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, що відбуваються, повинно стати забезпечення продовольчої безпеки країни на основі інноваційного розвитку економіки.

Першим та головним напрямом у сьогоденних умовах ведення бізнесу, на який аграрним підприємствам уже слід переорієнтуватися, є впровадження технологічних інновацій. У цьому контексті нововведення повинні полягати у розширенні номенклатури продукції та тих послуг, що надає суб'єкт господарювання, при цьому враховуючи потреби ринку, заміни застарілих механізмів і техніки, збільшення

виробничих потужностей, зменшення витрат праці, матеріалів, енергії на виробництво одиниці продукції, завоювання нових ринків чи збільшення своєї ринкової частки. Тож переорієнтація технологічних процесів на інноваційний тип розвитку для суб'єкта господарювання дасть змогу змінити наявний інертний і навіть регресійний характер у його діяльності і призведе до отримання очікуваних результатів та економічних вигід.

Щодо сутності інноваційного розвитку, то економічна література трактує дане словосполучення як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності, який полягає у виконанні переліку етапів, які проходить нововведення: створення, впровадження, поширення та реалізація інноваційних проектів. Найчастіше термін «інноваційний розвиток» розглядають, коли йдеться про проведення досліджень щодо механізму реалізації науково-технічного прогресу, формування нових економічних знань, пошуку сучасних джерел економічного зростання як на макро-, так і на мікрорівні, побудови інноваційної моделі розвитку на державному рівні тощо. Своєю чергою, інноваційний тип розвитку трактують як спосіб, завдяки якому відбувається економічне зростання за рахунок постійного та систематичного застосування нововведення, їх технологічне впровадження у виробництво, що призводить до суттєвих поліпшень усієї господарської діяльності підприємства через структурні зміни, коригування цілей та завдань, оновлення кадрового потенціалу, цифровізації та автоматизації процесів [7, с. 27–28].

Щодо трактування інноваційного розвитку на мікрорівні, то О. Адаменко із цього приводу стверджує, що це – діяльність підприємств, яка зводиться до постійного пошуку нових методів та засобів задоволення потреб споживачів та підвищення ефективності виробництва. І. Борисова трактує інноваційний розвиток підприємства як діяльність, що пов'язана з підвищенням вартості бізнесу за рахунок упровадження інновацій. С. Ілляшенко стверджує, що це – діяльність, у процесі якої здійснюється постійний пошук щодо впровадження нових способів, методів, механізмів впливу на виробничо-господарський процес у змінних умовах функціонування та в межах вибраних цілей і стратегій господарювання. О. Мороз говорить про дану дефініцію як про створення нової продукції та налагодження процесів на основі використання можливостей суб'єкта господарювання, що призведе до якісних змін: підвищення конкурентоспроможності, збільшення стійкості в мінливих зовнішніх умовах, модифікація існуючих та формування нових ринків збуту. С. Поля-

ков, І. Степнов, І. Федулова, Ю. Погорелов інноваційний розвиток підприємства сприймають дуже вузько та визначають це поняття як суто впровадження інновацій, не враховуючи потенціал підприємства [7, с. 28–29].

Зважаючи на викладені думки науковців, можна сказати, що вони дещо різняться в плані того, що дехто з них ототожнює розвиток і діяльність, хтось наголошує на тісному взаємозв'язку між інноваційним розвитком та потенціалом підприємства і на тому, що це веде до якісних змін, запуску механізмів в інноваційному процесі. Як бачимо, тверджень багато, і кожне з них має на право існування, адже те середовище, в якому функціонують підприємства, швидкозмінне, тому й настільки різні судження.

З урахуванням існуючих наукових підходів та трактувань автором вдосконалено дефініцію та в результаті сформовано сутність інноваційного типу розвитку, що являє собою сукупність господарських, виробничих, управлінських та організаційних рішень, що впливають на структуру товарної продукції підприємства, у результаті чого на ринок виходить новий високотехнологічний, екологічно безпечний та якісний продукт, що максимально повно задовольняє потреби споживача, характеризується високою граничною корисністю та здатен впливати на якісні зміни в структурі потреб споживача.

Першим, хто структурував основні джерела економічного розвитку, серед яких був також і розвиток на основі інноваційної діяльності, був М. Портер. Він описував інноваційний тип розвитку підприємства як спосіб, завдяки якому відбуваються постійні та систематичні нововведення, які спрямовані на поліпшення, вдосконалення господарської діяльності, можливість використання наявних ресурсних чинників для створення інноваційної продукції та формування конкурентних переваг.

Інноваційний тип розвитку підприємств являє собою не тільки впровадження нововведень у певну галузь, він передбачає постійне проведення фундаментальних та прикладних досліджень, які є базою для створення інновацій. Це також сукупність знань та рекомендацій із приводу застосування нововведення та його адаптації до економічних умов функціонування. За орієнтації на інноваційний тип розвитку товаровиробникам слід також урахувувати досвід іноземних підприємств у цьому питанні, адже саме міжнародні компанії володіють передовими знаннями щодо підвищення технічного та технологічного рівня оснащення виробничих процесів і знають, як за всієї сукупності серйозних та негативних чинників ведення бізнесу досягти позитивного економічного ефекту.

Сьогодні інформаційне забезпечення у переорієнтації на інноваційний тип розвитку відіграє важливу роль і є не менш важливим за матеріальні, трудові чи фінансові ресурси. Володіння інформацією про нові технології у процесі виробництва, засоби автоматизації та механізації технологічних процесів, осучаснені форми управління, зміни на ринку та майбутні тенденції щодо того, який продукт чи послугу хоче отримати кінцевий споживач, – усе це зумовлює налагодження вдалого управлінського процесу, який здатний призвести до економічного підйому у розвитку суб'єкта господарювання.

Інформаційне забезпечення у розвитку підприємств за інноваційним підходом є актуальним та набуває популярності, тому як зараз доступ до тієї інформації, що треба в більшості випадків, є не обмеженим і потребує лише правильного аналізу та вміння щодо того, як її правильно використати для своїх виробничих потреб, при цьому отримати бажаний результат. Роль інформації в забезпеченні сталого розвитку підприємств підвищується з переходом їх до наукомісткої спеціалізації. Джерелами інформаційного забезпечення щодо впровадження нововведень є наукові організації, освітні установи, органи державної влади, зовнішні та внутрішні ринкові суб'єкти, індивідуальні наукові консультанти [1].

Для характеристики стану впровадження інновацій у діяльність вітчизняних підприємств слід проаналізувати наявну їх кількість за 2014–2018 рр. у розрізі видів діяльності (табл. 1).

Із даних табл. 1 за період із 2014 по 2018 р. прослідковується тенденція до скорочення майже вдвічі кількості інноваційно активних підприємств, водночас у 2018 р. порівняно з 2017 р. спостерігається їх зростання на 18 одиниць, або на 2,37 в. п. Піковим роком щодо інноваційної активності та впровадження інновацій у продукцію та технологічні процеси можна вважати 2014 р. У 2018 р. упровадили у виробництво нові технологічні процеси 2 002 підприємства, що на

14,86 в. п більше, ніж у 2014 р., та на 9,34 в. п., ніж у 2017 р. Із приведених даних бачимо збільшення по впроваджених наявних видах інноваційної продукції на 61,00% у 2018 р. порівняно з 2017 р., до яких увійшли товари та послуги.

Для отримання наочної картини щодо впровадження інновацій підприємствами у свою діяльність перш за все проаналізуємо в динаміці їхню частку (рис. 1).

За аналізований період частка аграрних підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, зросла на 0,3 в. п. у 2018 р. порівняно з 2014 р. Найменша питома вага щодо впровадження інновацій спостерігається у 2014 р. і становить 16,1%. За даними рис. 1 усе ж таки прослідковується тенденція до зростання кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у період із 2014 р. по 2016 р., але в 2017 р. відбулося скорочення по відношенню до 2016 р., така ж тенденція прослідковується й у 2018 р. Ситуація, що склалася, свідчить про хвилеподібну динаміку в упровадженні нововведень суб'єктами господарювання.

У таких умовах здійснення виробничої діяльності та необхідності застосування інноваційних методів для забезпечення сталого розвитку підприємств потребує залучення коштів та фінансових ресурсів як від внутрішніх, так і від зовнішніх суб'єктів. До джерел інвестиційного забезпечення інноваційних процесів підприємств можна віднести: власні кошти, кошти державного бюджету, іноземні інвестиції (зовнішні інвестори), лізингові кошти, кредити, кошти спеціальних позабюджетних фондів, грошові кошти фінансових структур. Більш детальний розподіл фінансових коштів за суб'єктами фінансування наведено в табл. 2.

Основним джерелом фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств виступають власні фінансові кошти та асигнування з державного бюджету. Так, обсяг грошових коштів із державного бюджету в 2015 р. порівняно з 2018 р. зріс у 11,5 рази, зростання

Таблиця 1

Кількість підприємств за напрямками інноваційної діяльності у 2014–2018 рр., од.

Підприємства	Роки					2018 р. у % до	
	2014	2015	2016	2017	2018	2014 р.	2017 р.
Інноваційно активні	1609	824	834	759	777	48,29	2,37
Упроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси)	1208	723	735	672	739	61,17	9,97
Упровадили у виробництво нові технологічні процеси	1743	1217	3489	1831	2002	14,86	9,34
Упровадили наявні види інноваційної продукції (товари, послуги)	3661	3136	4139	2387	3843	4,97	61,00

Джерело: складено за [10]

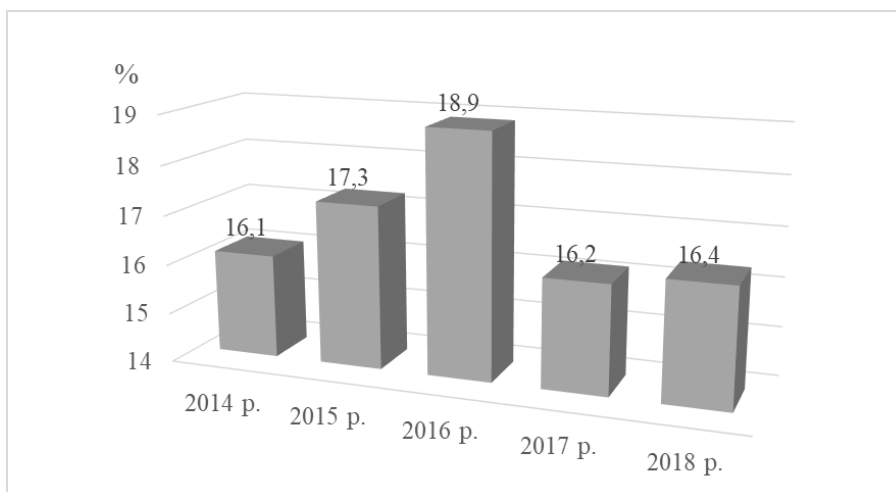


Рис. 1. Частка підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, за період 2014–2018 рр., %

Джерело: складено за [2]

також відбулося від фінансових надходжень інших джерел (у 3,5 рази). Від інвесторів – резидентів і нерезидентів відбулося збільшення у 2018 р. порівняно з 2015 р. за аналогічними позиціями на 47,6 в. п. та на 82,6 в. п відповідно. Стосовно отримання підприємствами коштів від місцевого бюджету, то за аналізованими даними бачимо, що відбувається їх суттєве скорочення – на 65,1 в. п у 2015 р і на 86,0 в. п у 2017 р. порівняно з 2018 р. У сумарному підсумку спостерігається скорочення інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств на 11,8 в. п. у 2018 р. порівняно з 2015 р. та збільшення на 33,6 в. п. у 2018 р. порівняно з 2017 р.

Як бачимо з наведених даних таблиці, впровадження у виробничу діяльність підприємства інноваційних методів вимагає від суб'єкта господарювання залучення все більшої суми інвестиційних коштів. Це сприяє передусім забезпеченню зростання основного капіталу підприємства, якісному вдосконаленню матеріально-технічної бази, впровадженню новітніх досягнень науки і техніки в даній галузі, що

дасть змогу підвищити ефективність виробництва на всіх рівнях, створити необхідні умов для збереження кадрового потенціалу та допоможе зміцнити конкурентні позиції суб'єкта господарювання, але якщо будуть наявні позитивні результати впровадження.

Що стосується ефективності й конкурентоспроможності будь-якого виробництва, то воно визначається також і через стан матеріально-технічної бази. Сьогодні низька якість забезпечення матеріально-технічної бази гальмує процес інноваційної діяльності на підприємствах, адже її здійснення неможливе без сучасних засобів механізації, тому перед ними стоїть першочергове завдання в її осучасненні та оновленні, адже це є хорошим свідченням того, що суб'єкт господарювання прогресує у своєму розвитку, а не перебуває на етапі стагнації. Для того щоб оцінити ситуацію, що склалася в нашій країні щодо основних засобів, проаналізуємо на прикладі сільськогосподарської діяльності стан наявності основних видів техніки за період 2014–2017 рр. (табл. 3).

Таблиця 2

Аналіз джерел інвестиційного забезпечення інноваційних процесів підприємств, млн грн

Джерела	Роки			2018 р. у % до 2015 р.
	2015	2017	2018	
Державний бюджет	55,1	227,3	639,1	↑ у 11,5 рази
Місцевий бюджет	38,4	95,6	13,4	34,9
Власні кошти	13427	7704,1	10742,0	80,0
Кошти інвесторів-резидентів	74,3	273,1	109,7	↑ у 1,5 рази
Кошти інвесторів не резидентів	58,6	107,8	107,0	↑ 1,8 рази
Інші джерела	160,3	709,6	568,9	↑ у 3,5 рази
Всього	13813,7	9117,5	12180,1	88,17

Джерело: складено за [11]

Таблиця 3

Динаміка наявності тракторів і сільськогосподарських машин на підприємствах України, шт.

Види техніки	Роки				2017 р. у % до 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	
Комбайни зернозбиральні	27196	26735	27366	26801	98,5
Трактори	130811	127852	132686	129 272	98,8
Вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі	87307	83567	85417	81158	93,0
Плуги	47933	47336	49306	49 072	102,4
Сівалки	65596	65492	67157	66 272	101,0
Бурякозбиральні машини	2747	2427	2278	2028	73,8
Дошувальні машини	3723	3815	4103	4226	113,5
Жатки валкові	13485	13595	14477	15389	114,1
Доїльні установки та апарати	10476	10232	10305	9533	91,0

Джерело: складено за [8]

Виходячи з даних таблиці, проаналізовано наявність основних видів сільськогосподарської техніки на підприємствах за період із 2014 р. по 2017 р. Найбільша її частка за видами по кожному аналізованому року належить тракторам – 129 272 шт. у 2017 р., що порівняно з 2014 р. менше на 1 539 шт., або на 1,18%. Скорочення відбулося також у 2017 р. порівняно з 2014 р. по таких видах сільськогосподарської техніки, як комбайни зернозбиральні, вантажні та вантажопасажирські автомобілі, бурякозбиральні машини, доїльні установки та апарати, на 1,45%, 7,04%, 26,17%, 9,00% відповідно. Це свідчить про те, що технічна база в сільському господарстві оновлюється повільно та гальмує темпи розвитку виробництва. Стосовно інших видів техніки, то спостерігається збільшення її кількості: плугів – на 1139 шт., або на 2,28%, сівалок – на 676 шт. (1,03%), дошувальних машин – на 503 шт. (13,51%), жаток валкових – на 1904 шт. (14,12%). Така диспропорція свідчить про те, що сільськогосподарським підприємствам і взагалі іншим суб'єктам господарювання виділяється недостатня кількість коштів на придбання та оновлення основних засобів, вони змушені це робити або за рахунок власних коштів, або шукати інвесторів, які захочуть профінансувати їхню діяльність. Тенденція до скорочення техніки за аналізований період продиктована також і тим, що суб'єкти господарювання через недофінансування продовжують використовувати техніку застарілих моделей зі значним фізичним і моральним зношенням, а це призводить до додаткових витрат часу, витрат продукції під час збирання, зберігання та транспортування.

У ході дослідження виявлено основні проблемні чинники, що гальмують розвиток інноваційної діяльності підприємств різних галузей виробництва [3]:

– недосконала законодавча база та недостатнє державне стимулювання інноваційної діяльності;

– гостра нестача інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності;

– низький, а іноді нульовий рівень фінансової підтримки як від держави, так і від внутрішніх інвесторів;

– мала частка іноземного фінансування через невисоку інвестиційну привабливість інноваційного сектору для зовнішнього інвестора;

– відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями;

– відсутня стала тенденція до забезпечення інтеграції науки і виробництва, що призвело б до стимулювання підприємств із метою впровадження нововведень у діяльність;

– однакове податкове навантаження як для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, так і тих, що її не здійснюють;

– низька купівельна спроможність населення;

– тривалий термін окупності нововведень;

– нестача інформації про нові технології.

Зважаючи на всі зазначені проблемні моменти, сьогодні спостерігається тенденція до зниження інноваційної активності товаровиробників і небажання їх до впровадження нововведень.

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз інтенсивності, активності та готовності підприємств до інновацій указує на їх низький рівень. Інвестиційна активність по відношенню до фінансування нововведень є першим чинником, який призводить до пасивності з боку суб'єктів господарювання щодо їх упровадження. Такий стан свідчить про майже відсутню потенційну ефективність інновацій та посилення ризиків низької окупності вхідних інвестиційних потоків. За період 2014–2018 рр. частка аграрних підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, є незначною та в динаміці має хвилеподібний, нестійкий характер. Активізація інноваційної активності знаходиться у прямій залежності від підвищення паритету, що досягається за рахунок компенсаційних витрат та додаткового

державного фінансування. Першим кроком у цьому напрямі можуть стати зміни у податковій системі, що стосуватимуться зниження податкового навантаження на інвесторів (зовнішніх, внутрішніх), які готові та вкладають кошти в інвестиційний розвиток підприємств країни.

Фундаментальною базою на шляху до впровадження інноваційного типу розвитку є розроблення та впровадження дієвих механізмів щодо ефективного використання та оновлення, а в подальшому створення потужної матеріально-технічної бази, яка б відповідала сучасним вимогам стандартизації, новітнім технологіям. Саме від рівня інноваційного розвитку матеріально-технічної бази залежать обсяги випущеної продукції, її якість та конкурентоспроможність.

Суб'єктам господарювання сьогодні слід гарантовано ставати на шлях інноваційного типу розвитку, адже це забезпечить осучаснення матеріально-технічної бази, створення ресурсощадних технологій, розширення застосування маркетингових прийомів, удосконалення системи сертифікації й стандартизації та ін. Завдяки цим позиціям підприємствам вдасться підвищити темпи та переорієнтувати виробництво на випуск інноваційного продукту, який має високий попит на ринку серед споживачів та повністю задовольняє їх своїми якістю та кількістю.

Активна державна політика підтримки інновацій є інструментом стимулювання їх упровадження агроформуваннями. Першим кроком

у цьому повинна стати низка заходів: зміни у податковій системі (пільгове оподаткування), реалізація програм сприяння міжнародним інвестиціям та введення їх у дію, державне страхування інвестиційних ризиків та інших засобів підвищення інвестиційної привабливості підприємств, що стали на шлях застосування нововведень, створення інформаційно-консультаційних центрів для підприємств із надання дорадчої, консультаційної допомоги з питань освоєння інноваційних розробок і передового досвіду вітчизняних та іноземних товаровиробників. Підприємствам, з огляду на це, доцільно динамічно змінюватися та поліпшувати організаційну структуру залежно від змін у зовнішньому середовищі, впроваджувати сучасні методи стимулювання працівників, які продукують нові ідеї, знання щодо покращення процесу виробництва чи створення інноваційного продукту, забезпечення всіх можливостей у самореалізації кожного працівника.

Реалізація вищезазначеного матиме низку позитивних наслідків, що дасть змогу аграрним підприємствам зміцнити їхній конкурентний статус, наростити виробничий потенціал, розширити ринковий сегмент та мінімізувати ризики. Інноваційно активні підприємства матимуть значущі конкурентні переваги та пролонгований характер позитивного економічного ефекту, утримуватимуть свої конкурентні позиції та споживача.

Список використаних джерел:

1. Кирилюк Є.М. Аграрний ринок в умовах трансформації економічних систем : монографія. Київ : КНЕУ, 2013. 571 с.
2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/pi.htm (дата звернення: 12.01.2020).
3. Кирилов Ю.Є., Грановська В.Г. Забезпечення конкурентних переваг аграрних підприємств шляхом упровадження технологічних інновацій у виробничі процеси. *Агросвіт*. 2019. № 23. С. 3–7. doi: 10.32702/2306-6792.2019.23.3
4. Кирилов Ю.Є., Грановська В.Г. Інвестиційне середовище функціонування аграрних підприємств як базис формування їх конкурентоспроможності. *Агросвіт*. 2019. № 24. С. 3–8. doi: 10.32702/2306-6792.2019.24.3
5. Кирилов Ю.Є. Концептуальні засади конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 420 с.
6. Коюда П.М., Шейко І.А. Ефективність інноваційної діяльності підприємств: теорія та практика : монографія. Харків : ХНУРЕ, 2013. 337 с.
7. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник / П.П. Микитюк та ін. Тернопіль : Принтер Інформ, 2015. 224 с.
8. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2016 році : статистичний бюлетень / відп. за вип. О.М. Прокопенко. Київ : Державна служба статистики, 2017. 42 с.
9. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2017 році : статистичний бюлетень / відп. за вип. О.М. Прокопенко. Київ : Державна служба статистики, 2018. 45 с.
10. Наукова та інноваційна діяльність України у 2018 році : статистичний збірник / відп. за вип. М.С. Кузнецова. Київ : Державна служба статистики, 2019. 107 с.
11. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 482 с.

References:

1. Kyryliuk Ye.M. (2013) *Ahrarnyi rynek v umovakh transformatsii ekonomichnykh system* [Agrarian market in the conditions of transformation of economic systems]. Kyiv : Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad "Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. Vadyma Hetmana". (in Ukrainian)
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (accessed 12 January 2020).
3. Kyrylov, Yu. and Hranovska, V. (2019) *Zabezpechennia konkurentnykh perevah ahrarnykh pidpriemstv shliakhom vprovadzhennia tekhnolohichnykh innovatsii u vyrobnychi protsesy* [Ensuring competitive advantages of agricultural enterprises by introducing technological innovations in production processes]. *Agrosvit*, vol. 23, pp. 3–7. doi: 10.32702/2306-6792.2019.23.3 (in Ukrainian)
4. Kyrylov, Yu. and Hranovska, V. (2019) *Investytsiine seredovyshe funktsionuvannia ahrarnykh pidpriemstv yak bazys formuvannia yikh konkurentospromozhnosti* [Investment environment of agricultural enterprises functioning as a basis for their competitiveness formation]. *Agrosvit*, vol. 24, pp. 3–8. doi: 10.32702/2306-6792.2019.24.3 (in Ukrainian)
5. Kyrylov, Yu.Ye. (2015) *Kontseptual ni zasady konkurentospromozhnoho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi* [Conceptual bases of competitive development of agrarian sector of economy of Ukraine in the conditions of globalization]. Kherson: OLDI-PLYUS. (in Ukrainian)
6. Koiuda R., Sheiko I. (2013) *Effektyvnist innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: teoriia ta praktyka* [Efficiency of enterprise innovation activity: theory and practice]. Kharkiv: KhNURE. (in Ukrainian)
7. Mykytiuk P. P., Krysko Zh. L., Ovsianiuk-Berdadina O. F. & Skochylas S. M. (2015) *Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva* [Innovative development of the enterprise]. *Navchalnyi posibnyk*. Ternopil: PP «Prynter Inform». (in Ukrainian)
8. Prokopenko O.M. (2017) *Statystychnyi biuleten: naiavnist silskohospodarskoi tekhniky ta enerhetychnykh potuzhnoste u silskomu hospodarstvi u 2016 rotsi* [Statistical bulletin: availability of agricultural machinery and energy in agriculture in 2016] Kyiv : Derzhavna sluzhba statystyky (in Ukrainian)
9. Prokopenko O.M. (2018), *Statystychnyi biuleten: naiavnist silskohospodarskoi tekhniky ta enerhetychnykh potuzhnoste u silskomu hospodarstvi u 2017 rotsi* [Statistical bulletin: availability of agricultural machinery and energy in agriculture in 2017]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky. (in Ukrainian)
10. Kuznietsova M.S. (2019) *Statystychnyi zbirnyk: naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy u 2018 rotsi* [Statistical Collection: Scientific and Innovative Activity of Ukraine in 2018]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky. (in Ukrainian)
11. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2018 rik (2019)* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2018]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky. (in Ukrainian)